

Od krompáča k literárnej drobnokresbe

6.5.2026 - | Literárne informačné centrum

O hľadani rovnováhy v umeleckom preklade.

Tünde Mészáros, renomovaná prekladateľka slovenských diel do maďarčiny, vníma svoju prácu ako intenzívny, takmer fyzický proces. Od prvotného „zápasu s textom“ pomocou pomyselného krompáča sa postupne prepracúva k detailnej psychologickkej drobnokresbe. Aktuálne svoju pozornosť upriamila na jeden z najvýraznejších debutov posledných rokov – Hotel Balkán Miroslavy Kulkovéj. V rozhovore približuje, čím ju tento strohý, no intelektuálne citlivý text znepokojil, prečo je téma postkonfliktnej spoločnosti v dnešnom Maďarsku mimoriadne aktuálna a ako v novom jazykovom prostredí zachovať organického ducha pôvodného diela.

Viac o jej práci sa dozviete v rozhovore s banskoštiavnickým novinárom Michalom Krížom, ale aj z diskusie Trojica Air, ktorú nájdete TU:

Michal Kríž: Prečo ste si vybrali práve túto autorku a prečo práve toto jej dielo?

T.M.: Miroslava Kulková je pre mňa jedným z najzaujímavejších objavov súčasnej slovenskej prózy. Jej debut *Hotel Balkán* ma fascinoval svojou zrelosťou a schopnosťou priniesť nový pohľad na tento historicky nesmierne zložitý región. *Hotel Balkán* je hlbokou a úspornou sondou do ľudských i medziludských tráum a hľadania identity v postkonfliktnej spoločnosti. Kulková dokáže zachytiť univerzálne skúsenosti cez rozbité vzťahy a krehké emócie, pričom sa úspešne vyhýba všetkým balkánskym klišé. Výber diela ovplyvnila aj silná ženská línia. Kulková prezentuje niekoľkými ťahmi psychologické drobnokresby žien, ktoré sa nachádzajú v rôznych fázach spracovávaní osobných aj kolektívnych tráum. Je to proste dielo, ktoré ma oslovilo svojou atmosférou, intelektuálnou citlivosťou a ladiacim strohým jazykom.

MK: Čo je pre Vás inšpirujúce pri výbere autoriek či autorov a ich diel?

T. M.: Dielo ma musí zasiahnuť, alebo minimálne začať znepokojovať – či už témou, špecifickým autorským štýlom alebo jazykovou náročnosťou, ktorá pre prekladateľa predstavuje riadnu, ale slastnú výzvu. Hľadám texty, ktoré majú hĺbku a dokážu vyvolať dialóg s našimi existujúcimi či možnými skúsenosťami. *Hotel Balkán* ma oslovil práve touto kombináciou: ide o literárne silné a zároveň veľmi aktuálne dielo. V dnešnom Maďarsku, kde po posledných voľbách vnímame nové spoločenské nádeje a možnosti, sú témy ako prekonávanie minulosti či hľadanie nového smerovania vedome či podvedome dôležité. Som rada, keď môžem čitateľom priniesť príbeh, ktorý v tomto kontexte rezonuje a zároveň ponúka vysokú estetickú hodnotu a tým prepotrebnú radosť pre čitateľa-fajnšmekra.

MK: Ako vyzerá taká predprekladateľská príprava a aké špecifické aspekty musí spĺňať kvalitný preklad knihy?

T. M.: Kolko prekladateľov, tolko príprav. Tá moja nie je o nejakom zdĺhavom teoretickom štúdiu vopred; skôr ide o intenzívny proces priamo počas prekladu. Vrhám sa na text najprv krompáčom, ktorý postupne mením na čoraz sofistikovanejšie nástroje. Text potrebujem prepichať vidličkou, pochopiť všetko, do posledného písmena, poslednej narážky, poslednej nevyslovenej myšlienky. Som maximalistka v overovaní faktov a detailov – keď napríklad v texte narazím na aspoň trocha konkrétne miesto, neváham použiť Google Street View, aby som vnímala fyzický kontext očami postáv. Chcem čo najpresnejšie zachytiť atmosféru zamýšľanú autormi. Kvalitný umelecký preklad

musí byť v cieľovom jazyku prirodzený a plynulý, no zároveň musí zostať verný všetkým možným autorským zámerom. Je to o hľadaní rovnováhy: prenos nálady nesmie pôsobiť ako cudzí prvok (i keď taká *couleur locale* má občas svoje opodstatnenie), ale ako organické literárne dielo, ktoré si zachováva svojho pôvodného ducha aj v novom jazykovom prostredí.

Tünde Mészáros, renomovaná prekladateľka slovenských diel do maďarčiny, vníma svoju prácu ako intenzívny, takmer fyzický proces. Od prvotného „zápasu s textom“ pomocou pomyselného krompáča sa postupne prepracúva k detailnej psychologickkej drobnokresbe. Aktuálne svoju pozornosť upriamila na jeden z najvýraznejších debutov posledných rokov – Hotel Balkán Miroslavy Kulkovéj. V rozhovore približuje, čím ju tento strohý, no intelektuálne citlivý text znepokojil, prečo je téma postkonfliktnej spoločnosti v dnešnom Maďarsku mimoriadne aktuálna a ako v novom jazykovom prostredí zachovať organického ducha pôvodného diela.

Viac o jej práci sa dozviete v rozhovore s banskoštiavnickým novinárom Michalom Krížom, ale aj z diskusie Trojica Air, ktorú nájdete TU:

Michal Kríž: Prečo ste si vybrali práve túto autorku a prečo práve toto jej dielo?

T.M.: Miroslava Kulková je pre mňa jedným z najzaujímavejších objavov súčasnej slovenskej prózy. Jej debut *Hotel Balkán* ma fascinoval svojou zrelosťou a schopnosťou priniesť nový pohľad na tento historicky nesmierne zložitý región. *Hotel Balkán* je hlbokou a úspornou sondou do ľudských i medziludských tráum a hľadania identity v postkonfliktnej spoločnosti. Kulková dokáže zachytiť univerzálne skúsenosti cez rozbité vzťahy a krehké emócie, pričom sa úspešne vyhýba všetkým balkánskym klišé. Výber diela ovplyvnila aj silná ženská línia. Kulková prezentuje niekoľkými ťahmi psychologické drobnokresby žien, ktoré sa nachádzajú v rôznych fázach spracovávaní osobných aj kolektívnych tráum. Je to proste dielo, ktoré ma oslovilo svojou atmosférou, intelektuálnou citlivosťou a ladiacim strohým jazykom.

MK: Čo je pre Vás inšpirujúce pri výbere autoriek či autorov a ich diel?

T. M.: Dielo ma musí zasiahnuť, alebo minimálne začať znepokojovať – či už témou, špecifickým autorským štýlom alebo jazykovou náročnosťou, ktorá pre prekladateľa predstavuje výzvu, ale slastnú výzvu. Hľadám texty, ktoré majú hĺbku a dokážu vyvolať dialóg s našimi existujúcimi či možnými skúsenosťami. *Hotel Balkán* ma oslovil práve touto kombináciou: ide o literárne silné a zároveň veľmi aktuálne dielo. V dnešnom Maďarsku, kde po posledných voľbách vnímame nové spoločenské nádeje a možnosti, sú témy ako prekonávanie minulosti či hľadanie nového smerovania vedome či podvedome dôležité. Som rada, keď môžem čitateľom priniesť príbeh, ktorý v tomto kontexte rezonuje a zároveň ponúka vysokú estetickú hodnotu a tým prepotrebnú radosť pre čitateľa-fajnšmekra.

MK: Ako vyzerá taká predprekladateľská príprava a aké špecifické aspekty musí spĺňať kvalitný preklad knihy?

T. M.: Kolko prekladateľov, tolko príprav. Tá moja nie je o nejakom zdĺhavom teoretickom štúdiu vopred; skôr ide o intenzívny proces priamo počas prekladu. Vrhám sa na text najprv krompáčom, ktorý postupne mením na čoraz sofistikovanejšie nástroje. Text potrebujem prepichať vidličkou, pochopiť všetko, do posledného písmena, poslednej narážky, poslednej nevyslovenej myšlienky. Som maximalistka v overovaní faktov a detailov – keď napríklad v texte narazím na aspoň trocha konkrétne miesto, neváham použiť Google Street View, aby som vnímala fyzický kontext očami postáv. Chcem čo najpresnejšie zachytiť atmosféru zamýšľanú autormi. Kvalitný umelecký preklad musí byť v cieľovom jazyku prirodzený a plynulý, no zároveň musí zostať verný všetkým možným

autorským zámerom. Je to o hľadání rovnováhy: prenos nálady nesmie pôsobiť ako cudzí prvok (i keď taká *couleur locale* má občas svoje opodstatnenie), ale ako organické literárne dielo, ktoré si zachováva svojho pôvodného ducha aj v novom jazykovom prostredí.

<https://www.litcentrum.sk/clanok/od-krompaca-k-literarnej-drobnokresbe>